

JUSTITSMINISTERIET

Politi- og Strafferetsafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 9. maj 2017
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Selina Rosenmeier
Sagsnr.: 2017-0037-0179
Dok.: 2298252

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 2 vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven (Ophævelse af straffelovens blasfemibestemmelse) (L 170), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 28. april 2017.

Søren Pape Poulsen

/

Nicolai Winther

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 2 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven (Ophævelse af straffelovens blasfemibestemmelse) (L 170):

”Vil ministeren oplyse, hvorvidt Straffelovrådet på tidspunktet for afgivelsen af betænkning nr. 1548 om ”de juridiske konsekvenser af en ophævelse af straffelovens § 140 om blasfemi”, var vidende om afgørelserne truffet af henholdsvis Statsadvokaten i Viborg den 28. april 1997 (Jnr. SA5-1997-6204-0001 75) og Rigsadvokaten den 13. januar 1998 (Journal nr. 545/97 JCH/kw), idet disse myndigheder besluttede ikke at rejse tiltale mod Søren Mosegaard og medarbejdere i DR efter at Søren Mosegaard havde opfordret til at afbrænde Biblen ved en kunstudstilling i Århus og rent faktisk afbrændte Biblen i TV-Avisen den 10. januar 1997 kl. 18.30?”

Svar:

1. Straffelovrådet afgav i 2014 en udtalelse om de juridiske konsekvenser og fordele og ulemper ved at ophæve straffelovens § 140 om blasfemi (betænkning nr. 1548/2014).

Straffelovrådet udtaler bl.a. om anvendelsesområdet for straffelovens § 140, at bestemmelsen kriminaliserer spot og forhånelse, der retter sig mod et her i landet lovligt bestående religionssamfunds troslærdomme eller gudsdyrkelse. Når det er konstateret, at nogen offentligt har ytret sig om et her i landet lovligt bestående religionssamfunds troslærdomme eller gudsdyrkelse, er det afgørende spørgsmål således, om meningstilkendegivelsen har en sådan karakter, at der er tale om spot eller forhånelse i straffelovens § 140's forstand.

I den forbindelse anfører Straffelovrådet bl.a., at vurderingen af, om en given meningstilkendegivelse udgør spot eller forhånelse, er af udpræget skønsmæssig karakter.

Straffelovrådet udtaler endvidere, at spørgsmålet om, hvorvidt en meningstilkendegivelse kan anses som spot eller forhånelse, ikke kan afgøres ud fra en simpel sproglig betydningsmæssig analyse af enkelte ord. Der må i stedet anlægges en helhedsvurdering, hvor meningstilkendegivelsen ses i den sammenhæng, som den indgår i. Hvis den påståede spot eller forhånelse ikke er udtrykt i ord, men eksempelvis gennem billeder eller handlinger, vil det tilsvarende være nødvendigt at fortolke billederne eller handlinger-

ne for at kunne afgøre, om der er tale om spot eller forhånelse i straffelovens § 140's forstand.

Om handlinger, der ikke udtrykkes i ord, men i symbolske handlinger, f.eks. bogbrændinger, udtaler Straffelovrådet, at det må antages, at en offentlig afbrænding af Bibelen eller Koranen efter omstændighederne vil være udtryk for en sådan spot eller forhånelse, at de ansvarlige for afbrændingen vil kunne dømmes for overtrædelse af straffelovens § 140.

Der henvises til betænkningens side 14 og 19.

2. Til brug for besvarelsen af spørgsmålet har Justitsministeriet i øvrigt indhentet en udtalelse fra Rigsadvokaten, der har oplyst følgende:

”Kunstneren Søren Mosegaard blev ved brev af 9. januar 1997 anmeldt til Politimesteren i Århus for overtrædelse af straffelovens § 140. Baggrunden herfor var en invitation til en fernisering i Kunsternes Hus i Århus. Udstillingen havde titlen ”The Wonderful Wide World of Antichrist”. Af invitationen fremgik, at der på udstillingens sidste dag ville blive afbrændt bibler.

Søren Mosegaard forklarede selv, at hensigten med såvel udstillingen som opfordringen til afbrænding af bibler var at holde et spejl op foran ”kristenheden” og vise, hvorledes kristendommen i Danmark gennem tiderne var blevet udbredt. Selve afbrændingen ville blive foretaget på en sådan måde, at den ville afspejle modsætningsforholdet mellem kristendommens dogme ”næstekærlighed” set i relation til, at den blev udbredt med ”bål og brand”.

Efter Søren Mosegaards egen forklaring skulle afbrændingen fungere som en symbolsk del af et kunstnerisk debatoplæg om kirkens undertrykkelse af religionsfriheden.

Den 9. januar 1997 sendte Danmarks Radio et indslag om projektet, i hvilken forbindelse Søren Mosegaard afbrændte en bibel.

Daværende TV-direktør for Danmarks Radio, daværende redaktionschef for Danmarks Radio og en journalist fra Danmarks Radio blev alle i denne forbindelse anmeldt for overtrædelse af straffelovens § 140.

Den 28. april 1997 traf Statsadvokaten i Viborg efter forelæggelse for Rigsadvokaten afgørelse om i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2, at indstille efterforskningen i sagen mod Søren Mosegaard for overtrædelse af straffelovens § 140.

Ved afgørelsen lagde statsadvokaten navnlig vægt på, at opfordringen til bibelafrændingen skulle ses i sammenhæng med den forudgående kunstudstilling, hvor formålet var at vise, hvorledes kristendommen i Danmark gennem tiderne var blevet udbredt.

Statsadvokaten fandt det på den baggrund tvivlsomt, om det annoncerede projekt kunne karakteriseres som en spot eller forhånelse, således som det er formuleret i straffelovens § 140.

Da Søren Mosegaard endvidere selv havde forklaret, at der var tale om et kunstnerisk debatoplæg om kirkens undertrykkelse af religionsfriheden, fandt statsadvokaten det tvivlsomt, om der ville kunne føres det nødvendige bevis for, at han også med bibelafrændingen havde haft til hensigt at spotte eller forhåne selve kristendommens troslærdomme.

Den 13. januar 1998 traf Rigsadvokaten afgørelse om i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2, at indstille efterforskningen i sagen mod de anmeldte medarbejdere fra Danmarks Radio.

Rigsadvokaten henviste i denne forbindelse til afgørelsen i sagen mod Søren Mosegaard, hvorefter det fandtes tvivlsomt, om Søren Mosegaards annoncerede projekt om bibelafrænding kunne karakteriseres som spot, det vil sige latterliggørelse, eller forhånelse, således som det kræves i straffelovens § 140.

Af samme grund fandt Rigsadvokaten heller ikke, at det forhold, at Danmarks Radio sendte et indslag om projektet, hvorunder der blev afbrændt en bibel, indebar, at der var begået et strafbart forhold.”

3. Det kan oplyses, at Justitsministeriet ikke umiddelbart har haft mulighed for at konstatere, i hvilket omfang Statsadvokaten i Viborgs afgørelse af 28. april 1997 og Rigsadvokatens afgørelse af 13. januar 1998 i sagen mod Søren Mosegaard er indgået i Straffelovrådets arbejde med den ovennævnte udtalelse.

Det bemærkes i den forbindelse, at Justitsministeriet – i lyset af det, der er anført som begrundelse for de pågældende afgørelser – ikke har grundlag for at antage, at det, som Straffelovrådet har anført ovenfor under pkt. 1, herunder at en offentlig afbrænding af Bibelen eller Koranen efter omstændighederne vil være udtryk for en sådan spot eller forhånelse, at de ansvarlige for afbrændingen vil kunne dømmes for overtrædelse af straffelovens § 140, skulle hvile på et ufuldstændigt grundlag.

Som ligeledes anført af Straffelovrådet er vurderingen af, om en given meningstilkendegivelse udgør spot eller forhånelse, af udpræget skønmæssig karakter og skal ses i den sammenhæng, som den indgår i.